

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У світі зберігається інтерес до розвитку національних економік на інноваційній основі як вагомій запоруки підвищення їхньої конкурентоспроможності і зростання рівня добробуту населення.

Для помітних структурних зрушень в економіці України потрібний на порядок вищий рівень інноваційної активності. Реалізація інноваційної політики потребує значних зусиль, організаційних і фінансових, тому переваги від застосування інноваційної моделі отримали перш за все багаті країни. Для економік, що розвиваються, досягнення цих переваг залежить від дієвого державного стимулювання прогресивної структурної перебудови економіки та реформування сфер освіти, науки, інноваційної діяльності на основі існуючого науково-технічного потенціалу та з урахуванням світових тенденцій науково-технічного розвитку.

Якщо Україна має намір інтегруватися до європейського співтовариства, забезпечити суспільний добробут європейського рівня, то запровадження інноваційної політики виглядає безальтернативним. Однак становлення країни як високотехнологічної конкурентоспроможної держави, неможливе без впровадження новітніх технологій.

Для економіки України перехід на інноваційний шлях розвитку є тією рушійною силою, що здатна забезпечити економічну незалежність і подолання розвитку з економічно-розвинутими країнами. Це є особливо актуальним для промисловості – ведучої галузі України.

Головна мета інноваційного типу розвитку полягає отриманні максимального економічного ефекту від кожної одиниці впровадженого і перетвореного на товар винаходу та ідеї. Можна стверджувати, що в даний час в Україні державної інноваційної політики не існує.

Кожна з країн світу має відмінний ресурсний потенціал і рівень його використання, а також дотримуються різних моделей розвитку національної економіки. Залежно від інноваційної політики, яку проводить держава, виокремлюють три групи країн:

- 1) країни, орієнтовані на лідерство в науці, реалізацію великих цільових проектів, що охоплюють всі стадії інноваційного циклу, причому значна частка науково-інноваційного потенціалу припадає ВПК;
- 2) країни, що створюють сприятливий інноваційний клімат для покращення умов ведення бізнесу та здійснення економічної діяльності;
- 3) країни, які стимулюють нововведення шляхом розвитку інноваційної структури та опанування досягненнями світового НТП, поєднуючи науку і виробництво.

Україна за часів СРСР належала до першої групи країн, оскільки забезпечувала розробку та впровадження глобальних новацій завдяки потужному розвитку підприємств ВПК. На теперішній час вона не належить до жодної з них через: занепад матеріально-технічної бази та збіднення кадрового потенціалу вітчизняних науково-дослідних установ; відсутності можливості більшості власників підприємств впроваджувати інновації; сировинна експортна спеціалізація; домінування високотехнологічного імпорту тощо.

Глобальний економічний склад, інфляція, масова зовнішня трудова міграція, «відтік мізків», скорочення бюджетного фінансування проведення НДДКР є результатом складу інноваційного розвитку в Україні. За таких умов інноваційний розвиток національної економіки зводився до декларативних програм, оскільки ні держава, ні нові власники не мали можливості фінансувати розробку та впровадження інновацій.

Суттєвим недоліком системи національного регулювання розвитку інноваційної сфери є те, що вона на відміну від законодавства більшості країн світу не лише не сприяє розширенню джерел фінансування інноваційного розвитку, але й протидіє залученню небюджетних коштів та виключає можливість формування спеціальних, в тому числі відомчих фондів фінансування інновацій.

Як засвідчує досвід, в інноваційній сфері, як і в інших сферах діяльності, набула поширення практика ігнорування законодавства, або призупинення дії статей законів, які стосувалися фінансування інноваційної діяльності.

Формування інноваційного законодавства засвідчує, по-перше, нерівномірність цього процесу на різних ділянках, що знижує роль правової бази інноваційних процесів у цілому, по-друге, його фрагментарність та недостатність для забезпечення інноваційного розвитку національної економіки, по-третє, його значною мірою декларативний характер. Відчувається його неузгодженість з іншими розділами законодавства, насамперед, корпоративного, інвестиційного, податкового, соціального. Прогресивні норми законів не супроводжувалися відповідними підзаконними актами, які б забезпечили їхнє практичне уведення в дію.

В інноваційних системах країн з ринковою економікою обов'язковим елементом проведення узгодженої довгострокової інноваційної політики в умовах конкуренції є визначення системи державних науково-технічних пріоритетів. Наявність таких пріоритетів є вихідним орієнтиром для концентрації національних ресурсів на напрямках технологічного прориву, проведення при участі держави не лише фундаментальних, але й частини прикладних досліджень і розробок, щоб зробити їхні результати придатними для подальшого використання в корпоративних структурах з метою комерційної реалізації.

В Україні до цього часу не створено належної системи науково-технологічного прогнозування, хоча країна має необхідні для цього кадровий потенціал і методологічне забезпечення. Не використовується належною мірою для потреб інноваційного розвитку норма вітчизняного законодавства щодо використання методу програмно-цільового управління, зокрема, розробки в Україні науково-технічних програм для реалізації обраних пріоритетів.

Державна інноваційна політика має часовий та просторовий аспекти. Часовий аспект визначає дії держави і сфери інновацій на поточний момент і на довгострокову перспективу. Поточна інноваційна політика полягає в оперативному регулюванні інноваційної діяльності. За своєю сутністю заходи поточної політики спрямовані на зміцнення інноваційного потенціалу підприємств, підвищення якості продукції та ефективності виробництва. Довгострокова інноваційна політика націлена, насамперед, на вирішення важливих загальноекономічних, міжгалузевих і внутрішньогалузевих завдань, які вимагають значних затрат часу, робочої сили і капіталу. Вона охоплює досить великий проміжок часу. Просторовий аспект інноваційної політики визначає дії держави за головними напрямками впливу на економіку країни – щодо створення умов для соціально-економічного розвитку, формування стимулюючого законодавства та інституційного середовища для всіх суб'єктів інноваційного процесу.

Слід зазначити, що проблема формування політики інноваційного розвитку має такий важливий аспект, як визначення стратегії на перспективу.

Базовими передумовами для утвердження інноваційного розвитку національної економіки є розбудова національної системи. Причому, з точки зору інноваційної сфери, сьогодні має значення не поява якої-небудь технічної ідеї, а саме успішна економічна реалізація нових технологій.

Особливими вимогами до характеру та темпів розвитку національної економіки за теперішніх умов є забезпечення максимально ефективного використання людського та науково-технічного потенціалів країни. Розвинуті економічно та технологічно країни світу перейшли до принципово нового характеру розвитку національної економіки – інноваційного, особливостями якого є широкомасштабне впровадження у виробництво науково-технічних розробок та трансфер високопродуктивних технологій. Визначальними факторами інноваційного розвитку держави в цілому стають такі інтелектуальні ресурси, як знання та кваліфікація людини, введені в господарський обіг інноваційних процесів об'єкти прав інтелектуальної власності, а також інвестиційні та інформаційні ресурси.

Утвердження моделі інноваційного розвитку національної економіки є безальтернативним шляхом для України забезпечити конкурентоспроможність вітчизняних виробництв, а також забезпечити випереджальні темпи економічного зростання відносно розвинених країн світу і створити економічне підґрунтя для запровадження високих соціальних стандартів, притаманних в розвинених країнах світу.